

بررسی تطبیقی جلدهای دوره ایلخانان و تیموریان و دوره مملوکان با تأکید بر جلد قرآن

محمد زارعی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۲۲

کد مقاله: ۲۷۲۳۳

چکیده

تجلید قرآن در تمدن اسلامی همواره از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و هنرمندان مجلّد در دوره اسلامی ذوق هنری خود را با بینش معنوی و وحیانی اسلام درآمیخته و جلد های بی نظیری برای این کتاب آسمانی تهیه نموده اند. در ایران دوره اسلامی، در حکومت ایلخانان و تیموریان که دوران رشد و اعتلای هنر کتاب آرایی و تجلید است؛ با حمایت حکام، قرآن های باشکوهی کتابت و تجلید شد. مقارن با این حکومت ها، مملوکان در سوریه و مصر نیز برای مشروعیت بخشیدن به حکومت خود، شدیداً از کتابت و تجلید قرآن حمایت می کردند. در نتیجه این رقابت، نسخ فراوانی از قرآن بدستور آنان کتابت و تجلید شد که در مقایسه با قرآن های دوره ایلخانان و تیموریان، دارای اشتراکات فراوانی است. این مقاله به تحلیل و بررسی تطبیقی وجوه تشابه و تفاوت جلد قرآن های تهیه شده در دوره های مذکور، بر اساس معیار هایی چون انتخاب مواد مورد استفاده، طرح و نقوش بکار رفته و شیوه ساخت می پردازد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می دهد که بسیاری از طرح های رایج روی جلد ها در این دوره ابتدا در جلد های ایرانی نمود یافت و سپس به الگوی جلد سازی مملوکی مبدل و بطور گسترده در جلد قرآن های آنان ظاهر شد. این تحقیق به روش توصیفی - تحلیلی انجام شده و شیوه گردآوری اطلاعات به شیوه کتابخانه ای است.

واژگان کلیدی: جلد سازی، تجلید قرآن، ایلخانان، تیموریان، مملوکان.

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد هنر اسلامی
مدرس دانشگاه فرهنگیان شهید مقصودی همدان (مربی)